

**ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ**

**ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ
ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ЗІ СТУДЕНТАМИ ЗВО ІІ КУРСУ
МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 227 «ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ
ТА ЕРГОТЕРАПІЯ»**

Запоріжжя-2019

ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ для викладачів до практичних занять зі студентами II курсу медичного факультету ЗВО підготовлено згідно матеріалів, розроблених викладацьким складом кафедри загальної гігієни та екології Запорізького державного медичного університету відповідно до Робочої програми з навчальної дисципліни «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ» для підготовки студентів 2 курсу медичного факультету за спеціальністю 227 «Фізична терапія та ерготерапія».

Авторський колектив:

завідувач кафедри, доцент, к.мед.н. Севальнев А.І.,

професор, д.мед.н. Гребняк М.П.,

доценти: к.мед.н. Федорченко Р.А., к.мед.н. Куцак А.В., к.мед.н.

Шаравара Л.П., к.мед.н. Кірсанова О.В., к.мед.н. Сушко Ю.Д., к.мед.н.

Торгун В.П., к.мед.н. Соколовська І.А.,

асистент: Волкова Ю.В.

Методичні вказівки

«Охорона праці в галузі»

затверджено на засіданні кафедри

загальної гігієни та екології ЗДМУ

від 22.08.2019 р. протокол № 1

ВИМОГИ ДО ЗАНЯТЬ

1. Практичні та лабораторні заняття

При підготовці до практичних та лабораторних занять студент використовуючи необхідну літературу - підручники, методичні вказівки, санітарні норми та правила, інструкції та накази МОЗ, КЗОП відповідає на теоретичні запитання у протокольному зошиті встановленої форми, знайомиться з лабораторними роботами, які виконує на практичному занятті, вирішує ситуаційні задачі за індивідуальними завданнями та дає відповіді на тести. На лабораторному занятті, студент повинен записати методики лабораторних досліджень, результати цих досліджень, провести необхідні розрахунки за відомими формулами, сформулювати висновки і рекомендації.

2. Семінарські заняття

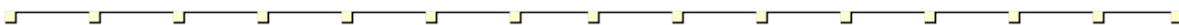
При підготовці до семінарських занять студент повинен знати теоретичні питання у відповідності з темами; знати лабораторні роботи, вміти їх виконувати та оброблювати результати досліджень, розрахувати показники та аналізувати результати, скласти висновки або рекомендації; вміти розв'язувати ситуаційні завдання; а також пройти тестовий контроль.

3. Модульний контроль

До модульного контролю допускаються студенти, які не мають академічної заборгованості з практичних, лабораторних, семінарських занять, а також з лекційного курсу, які успішно пройшли самостійну роботу в on-line режимі та мають усі лабораторні роботи за встановленим зразком у зошиті протоколів.

Звертаємо вашу увагу на те, що для отримання заліку слід своєчасно зареєструватися на сайті ЗДМУ та пройти on-line курс за переліком питань самостійної роботи з отриманням позитивної оцінки.

Викладач групи перевіряє наявність усіх необхідних матеріалів, консулює студентів у дні консультацій, а також в on-line режимі, виставляє оцінки, вказує на недоліки та зауваження.

ТЕМА 1

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

1. Навчальна мета:

1.1. Ознайомитися з основами законодавства України з охорони праці.

1.2. Засвоїти комплекс адміністративних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних та медичних заходів у галузі охорони здоров'я, спрямованих на профілактику виробничого травматизму, виникнення професійних отруєнь і захворювань та інших несприятливих порушень у стані здоров'я в результаті впливу шкідливих факторів виробничого середовища.

2. Вихідні знання та вміння:

2.1. Знати:

2.1.1. Зв'язок між станом здоров'я працюючих та впливом шкідливих і небезпечних виробничих факторів.

2.1.2. Вимоги законодавчих і нормативних актів про охорону праці медичних працівників.

2.1.3. Вимоги до забезпечення охорони праці медичного персоналу в сучасних умовах.

2.1.4. Основні принципи і підходи (стратегії) до забезпечення безпеки в лікувально-профілактичних закладах.

2.2. Вміти:

2.2.1. Застосовувати вимоги законодавчих та нормативних документів для впровадження методів та засобів системи охорони праці працюючих в медичних закладах.

2.2.2. Застосовувати основні форми організації та управління охороною праці медичних працівників.

2.2.3. Розробляти інструкції з охорони праці для медичних працівників.

2.2.4. Проводити навчання і перевірку знань з охорони праці.

2.2.5. Аналізувати й оцінювати небезпечні для життя, здоров'я і професійної діяльності ситуації та самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів.

2.2.6. Обґрунтовувати проведення профілактичних заходів у відповідності до основ чинного законодавства України.

3. Питання для самопідготовки:

3.1. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці: охорона праці, умови праці, шкідливий виробничий фактор, небезпечний виробничий фактор, безпечні умови праці, робоче місце, техніка безпеки тощо. Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.

3.2. Загальні питання охорони праці в медицині.

3.3. Правові основи охорони праці (Конституція України, Кодекс законів про працю, Закон України "Про охорону праці" тощо).

3.4. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.

3.5. Національні стандарти України з охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.

3.6. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.

3.7. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

3.8. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. Соціальний діалог в Європейському Союзі.

3.9. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності».

3.10. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».

3.11. Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

3.12. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. Організація об'єднаних націй. Всесвітня організація охорони здоров'я. Міжнародна агенція з атомної енергії. Міжнародна організація праці. Європейський Союз.

3.13. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці в Україні. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

3.14. Ризикоорієнтований підхід в оцінці потенційної та реальної небезпеки шкідливого впливу чинників виробничого середовища на здоров'я людини. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю та формування культури безпеки.

3.15. Колективний та трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці. Закон України «Про колективні договори та угоди» та його зміст. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження форми трудового договору між працівниками і

фізичною особою». Укладання трудової угоди за специфікою видів робіт та особливостями функціональних обов'язків. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Прийняття на роботу за контрактом.

3.16. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Наказ МОЗ №268 від 30.09.94 «Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я».

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ

В організаційній частині заняття викладач складає список групи студентів, знайомиться з ними. Інформує студентів щодо організації навчального процесу на кафедрі: студентам показують місце розташування кафедри, учбових кімнат, знайомлять з обов'язками чергового на занятті, питаннями дисципліни (запізнення, відвідування лекцій та практичних занять), порядком відпрацювання занять, які пропущені, оцінкою знань студентів, ведіння протоколів практичних занять. Викладач проводить інструктаж з техніки безпеки в навчальних лабораторіях. Ознайомлює студентів із зразками навчальних підручників, навчально-методичних матеріалів, які слід використовувати при вивченні дисципліни «Охорона праці в галузі».

Студенти знайомляться історією кафедри, її сучасним та майбутнім, вивчаючи стенди кафедри, специфіку роботи студентського наукового гуртка, форми самостійної роботи, теми навчально-дослідницьких робіт.

Далі у спілкуванні з студентами обговорюються контрольні питання теми, серед яких основні терміни та визначення в галузі охорони праці; правові основи охорони праці; законодавство України з охорони праці, основні положення; міжнародні документи та міжнародне співробітництво в галузі охорони праці; охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності; державне управління охороною праці, державний нагляд і

громадський контроль за охороною праці. Державна служба України з питань праці, її структура та функції.

Окремо слід зупинитись на питаннях ризикорієнтованого підходу в оцінці потенційної та реальної небезпеки шкідливого впливу чинників виробничого середовища на здоров'я людини. Особливу увагу слід звернути на регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Поняття про колективний та трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці. Укладання трудової угоди за специфікою видів робіт та особливостями функціональних обов'язків. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства щодо охорони праці.

В кінці заняття викладач знайомить з тематичним планом лекцій, практичних занять і самостійної роботи студентів, з критеріями оцінок.

Оснащення: Зразки навчальних підручників та навчально-методичних матеріалів по дисципліні «Охорона праці в галузі», протоколи практичних занять, зразки державних документів з охорони праці та мультимедійне оснащення тематичних занять.

4. Література

4.1. Основна:

4.1. Охорона праці в медичній галузі : навч.-метод. посіб. / О.П. Яворовський, М.І. Веремей, В.І. Зенкіна та ін. – К. : ВСВ “Медицина”, 2015. – 208 с.

4.2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.

4.3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, Г.А. Шкурко

та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.

4.4. Гігієна праці: Підручник /Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П.Яворовського.- К.: ВСВ “Медицина”, 2011.- 904с.

4.2. Додаткова:

4.2.1. ДСТУ-П OHSAS 18001-2006 “Системи управління безпекою та гігієною праці. Вимоги”.

4.2.2. ДСТУ-П OHSAS 18002-2006 “Система управління безпекою та гігієною праці. Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001”.

4.2.3. Наказ МОЗ України “Про введення оперативного контролю за станом охорони праці в установах, закладах та на підприємствах системи МОЗ України” № 444 від 01.11.2001.

4.2.4. “Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу”, затверджена наказом МОЗ України № 248 від 08.04.2014.

4.2.5. НаказДержнаглядохоронпраці України № 15 від 26.01.05 “Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці”.

4.2.6. НаказДержнаглядохоронпраці України № 15 від 26.01.05 “Перелік робіт з підвищеною безпекою”.

4.2.7. НаказДержнаглядохоронпраці України № 255 від 15.11.04 “Типове положення про службу охорони праці”.

4.2.8. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 260 від 08.06.01 “Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівниками і фізичною особою”.

4.2.9. Наказ МОЗ України №614 від 13.12.2004 “Про затвердження Порядку складання та вимоги до санітарно-гігієнічних характеристик умов праці”.

4.2.10. Наказ МОЗ України №246 від 21.05.2007 року “Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій”.

4.2.11. Наказ МОЗ України № 268 від 30.09.94 “Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я України”.

4.2.12. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві” № 1232 від 30 листопада 2011 року.

4.2.13. Постанова Кабінету Міністрів України №1662 від 08.11.2000 “Про затвердження переліку професійних захворювань”.

4.2.14. Постанова Кабінету Міністрів України № 442 від 1.08.1992 “Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці”.

4.2.15. Постанова Кабінету Міністрів України № 559 від 23.05.2001 “Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок”.

4.2.16. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник/За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: “Медицина”, 2009. – С.6-56.

4.2.17. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник / За ред. В.Ф.Москаленка, О.П.Яворовського. – К.: «Медицина», 2009. – 176 с.

4.2.18. Конституція України. Основний закон від 28.06.1996.

4.2.19. Кодекс законів про працю України. Закон № 322-VIII від 10.12.71.

4.2.20. Закон України “Про охорону праці” від 14.10.92.

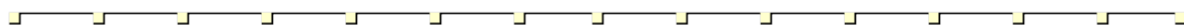
4.2.21. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” № 4004-ХІІ від 24.02.94.

4.2.22. Закон України “Про колективні договори та угоди” № 1874 від 24.12.95.

4.2.23. Закон України “Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” № 1423 від 13.09.2000.

4.2.24. Закон України “Про адміністративні порушення” № 8074-10 від 07.12.84.

4.2.25. Основи законодавства України про охорону здоров’я № 2802-ХІІ від 19.11.92.

ТЕМА 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ В МЕДИЧНИХ УСТАНОВАХ ТА ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

1. Навчальна мета:

1.1. Засвоїти основні законодавчі акти з охорони праці щодо забезпечення нешкідливих і безпечних умов праці; знати структуру і зміст колективного договору як важливої форми демократичного самоврядування; мету, строки та умови проведення первинного, повторного, позапланового і цільового інструктажів.

2. Вихідні знання та вміння:

2.1. Знати:

2.1.1. Основні законодавчі акти з охорони праці щодо забезпечення нешкідливих і безпечних умов праці.

2.1.2. Колективний і трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці.

2.1.3. Мету, строки та умови проведення первинного, повторного, позапланового і цільового інструктажів.

2.2. Вміти:

2.2.1. Дати оцінку правильності оформлення колективного та трудового договорів, умов контракту.

2.2.2. Науково обґрунтувати певні гігієнічні стандарти, регламенти, санітарні правила і норми щодо впливу на організм людини різних факторів виробничого середовища, які забезпечують виконання трудової діяльності у нешкідливих умовах.

3. Питання для самопідготовки

- 3.1. Основні законодавчі акти з охорони праці щодо забезпечення нешкідливих і безпечних умов праці.
- 3.2. Колективний і трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці.
- 3.3. Структура і зміст колективного договору.
- 3.4. Трудовий договір як складова частина колективного договору. Контракт.
- 3.5. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві, на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
- 3.6. Організація захисту працівників від впливу несприятливих факторів у сучасному виробництві.
- 3.7. Організація навчання з охорони праці.
- 3.8. Склад і обов'язки комісії з перевірки знань з питань охорони праці.
- 3.9. Мета, строки та умови проведення первинного, повторного, позапланового і цільового інструктажів.
- 3.10. Навчання і перевірка знань із питань охорони праці, умови, строки проведення.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ

Після організаційної частини заняття (5 хв.) проводиться тестовий (письмовий) контроль знань студентів (10 хв.) та обговорення основних питань теми (30 хв.). Особливу увагу приділяється питанням галузевих програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища; обговорюються основні складові Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі, наказ МОЗ №268 від 30.09.94 «Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я»; розглядається структура, основні функції і завдання управління охороною праці в медичних установах.

Далі викладач інструктує студентів про Службу охорони праці лікувально-профілактичного закладу (ЛПЗ), її структуру, чисельність, основні завдання і функції. Обговорюють права і обов'язки, працівників служби охорони праці; основні напрямки роботи Комісії з питань охорони праці в медичних установах, її основні завдання та права. (15 хв.).

Самостійна практична аудиторна робота студентів (20хв.): ознайомлення з основними завданнями та напрямками роботи Кабінету промислової безпеки та охорони праці; основами планування заходів з охорони праці.

Серед важливих позицій під час засвоєння даної теми є виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю та формування культури безпеки, а також облік і аналіз показників охорони праці; плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій; принципи організації, види навчання та перевірка знань з питань охорони праці; інструктажі з питань охорони праці, їх види; стимулювання охорони праці; соціально-економічний ефект охорони праці медичних працівників.

На заключному етапі заняття студенти разом з викладачем обговорюють основні положення Наказу МОН України № 563 від 01.08.2001 «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах», підводять підсумки з засвоєння даної теми, оформлюють протоколи (5 хв.).

Під час виконання практичного (самостійної) роботи студентами викладач перевіряє письмові (тестові) відповіді студентів, в кінці заняття оголошує оцінки відповідей, обговорює основні помилки, підводить загальний підсумок роботи студентів на занятті (5 хв.).

4. Література

4.1. Основна:

4.1.1. Охорона праці в медичній галузі : навч.-метод. посіб. / О.П. Яворовський, М.І. Веремей, В.І. Зенкіна та ін. – К. : ВСВ “Медицина”, 2015. – 208 с.

4.1.2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.

4.1.3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, Г.А. Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.

4.1.4. Гігієна праці: Підручник /Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П.Яворовського.- К.: ВСВ “Медицина”, 2011.- 904с.

4.2. Додаткова:

4.2.1. Наказ МОЗ України “Про введення оперативного контролю за станом охорони праці в установах, закладах та на підприємствах системи МОЗ України” № 444 від 01.11.2001.

4.2.2. “Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу”, затверджена наказом МОЗ України № 248 від 08.04.2014.

4.2.3. НаказДержнаглядохоронпраці України № 15 від 26.01.05 “Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці”.

4.2.4. НаказДержнаглядохоронпраці України № 15 від 26.01.05 “Перелік робіт з підвищеною небезпекою”.

4.2.5. Наказ Держнагляд охорони праці України № 255 від 15.11.04 “Типове положення про службу охорони праці”.

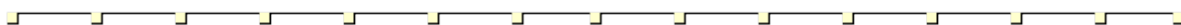
4.2.6. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 260 від 08.06.01 “Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівниками і фізичною особою”.

4.2.7. Наказ МОЗ України №614 від 13.12.2004 “Про затвердження Порядку складання та вимоги до санітарно-гігієнічних характеристик умов праці”.

4.2.8. Наказ МОЗ України №246 від 21.05.2007 року “Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій”.

4.2.9. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві” № 1232 від 30 листопада 2011 року.

4.2.10. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник/За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: “Медицина”, 2009. – С.6-56.

Тема 3

ГІГІЄНА ТА ФІЗІОЛОГІЯ ПРАЦІ, ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРАЦІ

1. Навчальна мета:

1.1. Ознайомитися з сучасними принципами й критеріями гігієнічної оцінки роботи й її класифікації за ступенем тяжкості і напруженості.

1.2. Навчитися користуватися методикою гігієнічної оцінки важкості та напруженості роботи з метою профілактики перевтоми й підвищення працездатності.

1.3. Ознайомитися з методами та засобами визначення найбільш поширених виробничих факторів, їх впливу на організм і здоров'я працюючих, законодавчими, організаційними, технічними засобами охорони праці та профілактики профзахворювань.

2. Вихідні знання та вміння:

2.1. Знати:

2.1.1. Сучасні принципи та критерії гігієнічної оцінки роботи в лікувально-профілактичних закладах.

2.1.2. Класифікацію праці за ступенем тяжкості і напруженості.

2.1.3. Законодавчі, організаційні та технічні заходи охорони праці та профілактики профзахворювань.

2.2. Вміти:

2.2.1. Використовувати методи і засоби для визначення виробничих факторів.

2.2.2. Визначати вплив факторів виробничого середовища на організм і здоров'я працюючих.

3. Питання для самопідготовки:

- 3.1. Основна мета та завдання фізіології праці.
- 3.2. Види трудової діяльності, їх фізіолого-гігієнічна характеристика.
- 3.3. Фізична робота, її тяжкість й інтенсивність.
- 3.4. Розумова праця, її напруженість.
- 3.5. Фізіологічні зміни в організмі працюючого в процесі трудової діяльності.
- 3.6. Втома, стомлення і перевтома, пояснення та наукові обґрунтування їх розвитку.
- 3.7. Дослідження функціонального стану організму при розумовій та фізичній роботі. Ергономічні та фізіологічні показники при розумовій та фізичній роботі.
- 3.8. Гігієнічна оцінка умов і характеру праці на робочих місцях згідно з Державними санітарними нормами і правилами «гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу».
- 3.9. Система профілактичних заходів щодо раціональної організації трудового процесу. Психофізіологічний професійний відбір.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ

Після організаційної частини заняття (5 хв.) викладач пояснює, яке місце займають фізіологічні методи дослідження у роботі лікарів різних спеціальностей (10 хв.). Студенти повинні добре знати умови праці на підприємстві, природу професійних шкідливих факторів, патогенез та клініку патології, їх профілактику.

Далі проводиться тестовий або письмовий контроль знань студентів (10 хв.) з подальшим обговоренням основних питань теми, а саме гігієна та фізіологія праці – визначення, мета, задачі, методи досліджень; класифікація

небезпечних і шкідливих виробничих чинників; основні фізіологічні ознаки фізичної та розумової праці; фізіологічні зміни, що відбуваються в органах і системах організму людини при виконанні праці.

Під час обговорення теми приділяють увагу питанням щодо працездатності людини, динаміки і причинах її зміни протягом робочого дня; фізіологічній суті втоми, теорії і сучасному розумінню механізму її виникнення; шляхів попередження розвитку втоми; методиці розробки раціональних режимів праці та відпочинку (30 хв.), потім викладач проводить короткий інструктаж щодо порядку виконання практичних робіт, демонстрацію приладів та устаткування (10 хв.).

Самостійна практична робота студентів складається із вивчення впливу фізичної та розумової роботи на функціональний стан організму, оцінки ступеню важкості й напруженості роботи (дослідницька експериментальна робота виконується студентами) і визначення небезпечності і шкідливості факторів виробництва (за ситуаційними задачами) (15 хв.).

Для подальшої самостійної роботи студенти розподіляються по 2 на дослідницькі підгрупи, перша з яких виконує: дослідницьку експериментальну роботу з визначення важкості праці, а друга - з визначення напруженості праці (25 хв.).

Далі студенти розв'язують ситуаційні задачі з визначення ступеню небезпечності та важкості факторів виробничого середовища (20 хв.). На підведення підсумків заняття та підпис протоколів - 10 хв.

4. Література

Основна:

1. Гігієна праці: Підручник / Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І.

Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2011. – 904 с.

2. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник / За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: «Медицина», 2009. – 176 с.

3. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. ГН 3.3.5-3.3.8; 6.6.1-083-2001 р.

Додаткова:

1. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – С. 217.

2. ДСН 3.3.6.037-99. Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.

3. ДСН 3.3.6.037-99. Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.

4. Державні санітарні норми загальної та локальної вібрації.

Тема 4

ПРОФЕСІЙНІ ШКІДЛИВОСТІ ПРИ ВИКОНАННІ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОBOB'ЯЗКІВ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

1. Навчальна мета:

1.1. Навчитися планувати та проводити профілактичні та протиепідемічні заходи щодо професійних, виробничо-обумовлених і внутрішньолікарняних хвороб.

2. Вихідні знання та вміння:

2.1. Знати:

2.1.1. Шкідливі та небезпечні фактори виробничого середовища медичних працівників.

2.1.2. Зв'язок між станом здоров'я працюючих та впливом шкідливих і небезпечних виробничих факторів.

2.1.3. Вимоги законодавчих і нормативних актів про охорону праці медичних працівників.

2.2. Вміти:

2.2.1. Робити висновки про наявність на робочому місці та вплив шкідливих та небезпечних виробничих факторів на організм медичних працівників.

2.2.2. Обґрунтовувати проведення профілактичних заходів у відповідності до основ чинного законодавства України.

3. Питання для самопідготовки:

3.1. Класифікація праці медичних працівників.

3.2. Психофізіологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.

3.3. Фізичні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.

3.4. Хімічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.

3.5. Біологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ

Організаційна частина заняття – 5 хв. У вступній частині заняття (10 хв.) викладач зупиняється на питаннях зв'язку між станом здоров'я працюючих та впливом шкідливих і небезпечних виробничих факторів. Акцентується увагу на вимогах законодавчих і нормативних актів про охорону праці медичних працівників. Потім проводиться тестовий контроль знань студентів (10 хв.) з наступним обговоренням основних питань теми, а саме: класифікація праці медичних працівників; психофізіологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників. (20 хв.).

Самостійна робота студентів (35 хв.) складається з: ознайомлення з прикладами державних нормативів та проектної документації промислових підприємств, проведення гігієнічної оцінки робочих місць з подальшим складанням санітарно-гігієнічного висновку про наявність на робочому місці та вплив шкідливих та небезпечних виробничих факторів на організм медичних працівників та обґрунтуванням щодо проведення профілактичних заходів у відповідності до основ чинного законодавства України.

На підведення підсумків заняття та підпис протоколів - 10 хв.

4. Література

Основна:

1. Гігієна праці: Підручник / Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2011. – 904 с.

2. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник / За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: «Медицина», 2009. – 176 с.

3. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. ГН 3.3.5-3.3.8; 6.6.1-083-2001 р.

Додаткова:

1. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – С. 217.

2. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 6 квітня 2000 року // Голос України. – 2000. – 16 травня.

3. ДСН 3.3.6.037-99. Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.

4. ДСН 3.3.6.037-99. Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.

5. Державні санітарні норми загальної та локальної вібрації.

Тема 5
ГІГІЄНИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УМОВ ПРАЦІ ТА СТАНУ
ЗДОРОВ'Я МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

1. Навчальна мета:

1.1. Оволодіти знаннями про вплив виробничих шкідливостей на здоров'я робітників та правилами і порядком розслідування професійних захворювань та отруєнь, оформлення необхідних документів.

1.2. Засвоїти порядок організації і проведення попередніх і періодичних медичних оглядів і вміти організовувати медичні огляди, оформляти відповідну документацію, аналізувати та узагальнювати результати медичних оглядів, розробляти на їх основі оздоровчі заходи.

2. Вихідні знання та вміння:

2.1. Знати:

2.1.1. Поняття про професійну патологію.

2.1.2. Поняття про професійні шкідливості, та їх класифікація.

2.1.3. Види дії шкідливих факторів на організм.

2.1.4. Основні завдання гігієни праці щодо профшкідливостей.

2.1.5. Поняття про професійні отруєння, професійні захворювання, та їх класифікація.

2.2. Вміти:

2.2.1. Проводити розслідування та облік випадків професійних захворювань.

2.2.2. Використовувати в залежності від ситуації основні напрямки профілактики профзахворювань.

2.2.3. Оцінювати результати проведених медичних оглядів працівників у ЛПЗ.

3. Питання для самопідготовки:

- 3.1. Професійна патологія.
- 3.2. Професійні шкідливості, їх класифікація.
- 3.3. Види впливу шкідливих факторів на організм.
- 3.4. Основні завдання гігієни праці щодо профшкідливостей.
- 3.5. Поняття про професійні отруєння, професійні захворювання, та їх класифікація.
- 3.6. Випадки професійних захворювань. Розслідування та облік.
- 3.7. Основні напрямки профілактики профзахворювань.
- 3.8. Медичні огляди працюючих, їх призначення, види та організація.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ

Після організаційної частини заняття (5 хв.) викладач пояснює поняття професійну патологію, професійні захворювання, професійні шкідливості, та їх класифікацію (10 хв.). Студенти повинні добре знати про види дії шкідливих факторів на організм, основні завдання гігієни праці щодо профшкідливостей.

Далі проводиться тестовий або письмовий контроль знань студентів (10 хв.) з подальшим обговоренням основних питань теми, а саме: гігієнічні особливості умов праці та стану здоров'я лікарів різного профілю (хірургічного, терапевтичного, стоматологічного та ін.); особливості професійної та виробничо обумовленої захворюваності медичних працівників. Звертають увагу на основні методи та критерії санітарно-гігієнічного оцінювання умов праці медичних працівників; поняття про важкість, напруженість, шкідливість та небезпечність праці (20 хв.).

Самостійна практична робота студентів складається із вивчення методики оцінки роботи медичних працівників за критеріями "Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів

виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу”, затвердженої наказом МОЗ України 08.04.2014 № 248; а також ознайомлення з атестацією робочих місць за умовами праці, її метою, основними завданнями, організацією робіт та порядком проведення атестації робочих місць, картою умов праці (20 хв.).

Далі студенти розв'язують ситуаційні задачі з визначення ступеню небезпечності та важкості факторів виробничого середовища (15 хв.). На підведення підсумків заняття та підпис протоколів - 10 хв.

4. Література

Основна:

1. Гігієна праці: Підручник / Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2011. – 904 с.

2. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник / За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: «Медицина», 2009. – 176 с.

3. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. ГН 3.3.5-3.3.8; 6.6.1-083-2001 р.

Додаткова:

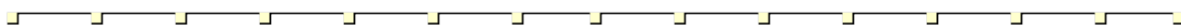
1. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – С. 217.

2. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 6 квітня 2000 року // Голос України. – 2000. – 16 травня.

3. ДСН 3.3.6.037-99. Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.

4. ДСН 3.3.6.037-99. Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.

5. Державні санітарні норми загальної та локальної вібрації.

ТЕМА 6

НЕЩАСНІ ВИПАДКИ ТА АВАРІЇ В ЛПЗ, ЇХ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ОБЛІК

1. Навчальна мета:

1.1. Формування знань, умінь і компетенцій при розслідуванні нещасних випадків і аварій в медичних установах і організаціях заходів з профілактики нещасних випадків, травматизму й професійних захворювань.

2. Вихідні знання та вміння:

2.1. Знати:

2.1.1. Методику розслідування та облік нещасних випадків в ЛПЗ.

2.1.2. Методику розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.

2.1.3. Основний зміст постанов Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011 р., № 270 від 22.03.01 р. та № 1662 від 8.11.2000 р.

2.2. Вміти:

2.2.1. Сформулювати заходи профілактики нещасних випадків, травматизму і професійних захворювань медичних працівників.

3. Питання для самопідготовки:

3.1. Основний зміст постанов Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011 р. «Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві» № 270 від 22.03.01 р «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру »і № 1662 від 8.11.2000 р. «Про затвердження переліку професійних захворювань».

3.2. Методика розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві.

3.3. Методика розслідування та обліку нещасних випадків невикробничого характеру.

3.4. Травматизм, гострі і хронічні професійні захворювання і отруєння в медицині, методика їх обліку та розслідування.

3.5. Заходи профілактики нещасних випадків, травматизму і професійних захворювань медичних працівників.

3.6. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Відшкодування шкоди потерпілому на виробництві.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ

Організаційна частина заняття (5 хв.). Далі проводиться тестовий контроль знань студентів на протязі (15 хв.) з подальшим обговоренням основних питань теми, звертаючи увагу на сновному змісті Постанов Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011 р. “Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві”, №270 від 22.03.01 р. “Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невикробничого характеру” та №1662 від 8.11.2000 р. “Про затвердження переліку професійних захворювань” (25 хв.).

Самостійна робота студентів заключається в аналізі методики розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві; методику розслідування та обліку нещасних випадків невикробничого характеру; Поняття про Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Відшкодування шкоди потерпілому на виробництві (20 хв.).

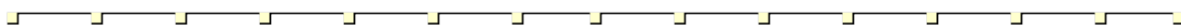
Далі студенти розв'язують індивідуальні ситуаційні задачі щодо оцінки травматизму, гострих та хронічних професійних захворювань і отруєнь в медицині, методику їх обліку і розслідування; заході профілактики нещасних випадків, травматизму та професійних захворювань медичних працівників (15 хв.).

Наприкінці заняття викладач підводить підсумки практичного заняття з даної теми та підписує протоколи (10 хв.).

4. Література

4.1. В.С. Тарасюк, Г.Б. Кучанська Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності К.: ВСВ "Медицина", 2010р, с.82-91

4.2. Положення про порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 1094 від 21.08.2001р.

ТЕМА 7

ГІГІЄНА ТА ОХОРОНА ПРАЦІ В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ

1. Навчальна мета:

1.1. Ознайомитися з сучасними правилами роботи в окремих структурних підрозділах ЛПЗ та вищих медичних навчальних закладах.

1.2. Знати особливості праці в акушерському, хірургічному відділеннях та стоматологічному кабінеті.

2. Вихідні знання та вміння:

2.1. Знати:

2.1.1. Основи санітарно-гігієнічного режиму в пологовому будинку, хірургічних відділеннях та стоматологічному кабінеті.

2.1.2. Вимоги до охорони праці медиків-хірургічного профілю.

2.1.3. Особливості будівництва й експлуатації хірургічних стаціонарів.

2.1.4. Вимоги до планування пологових будинків, стоматологічних кабінетів.

2.2. Вміти:

2.2.1. Визначати чинники стресу персоналу при роботі в операційній хірургічного стаціонару та пологовому будинку, сформулювати профілактичні заходи.

2.2.2. Сформулювати заходи, спрямовані на оздоровлення медичного персоналу (створення кімнат відпочинку, психологічного розвантаження; формування груп здоров'я).

2.2.3. Сформулювати комплекс заходів щодо попередження інфікування медичного персоналу в хірургічних стаціонарах та пологових будинках.

3. Питання для самопідготовки:

- 3.1. Вимоги до санітарно-гігієнічного режиму в пологових будинках.
- 3.2. Вимоги до охорони праці лікарів хірургічного профілю.
- 3.2. Особливості праці лікарів-стоматологів.
- 3.3. Правила і вимоги до будівництва, експлуатації пологових будинків, хірургічних стаціонарів.
- 3.4. Охорона праці в умовах жіночої консультації, акушерського стаціонару.
- 3.5. Профілактичні заходи щодо фізичних навантажень та нервового виснаження акушерки.
- 3.6. Індивідуальні засоби захисту акушерки пологового залу.
- 3.7. Робота медичних працівників хірургічних відділень.
- 3.8. Чинники стресу в операційній. Нервово виснаження хірургів: негативний вплив на організм, профілактика.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ

Організаційна частина заняття (5 хв.). Далі проводиться тестовий контроль знань студентів на протязі (15 хв.) з подальшим обговоренням основних питань теми, а саме: гігієнічні вимоги до проектування та забудови лікувально-профілактичних закладів; вимоги безпеки під час експлуатації основного медичного обладнання; заходи щодо зниження фізичного та нервово-психічного навантаження медичних працівників.

При обговоренні основних питань, звертають увагу на наукову організацію праці в ЛПЗ; гігієнічне виховання та санітарна освіта; заходи щодо зменшення несприятливої дії фізичних чинників на організм медичних працівників; заходи щодо зменшення несприятливої дії хімічних чинників на організм медичних працівників; заходи профілактики шкідливого впливу біологічних чинників (35 хв.)

Далі студенти розв'язують індивідуальні ситуаційні задачі щодо дотримання санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму лікарні, вимог до засобів індивідуального захисту і робочого одягу медичних працівників (25 хв.). Наприкінці заняття викладач підводить підсумки практичного заняття з даної теми та підписує протоколи (10 хв.).

4. Література

4.1. Основна:

4.1.1. Охорона праці в медичній галузі : навч.-метод. посіб. / О.П. Яворовський, М.І. Веремей, В.І. Зенкіна та ін. – К. : ВСВ “Медицина”, 2015. – 208 с.

4.1.2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.

1.1.3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, Г.А. Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.

1.1.4. Гігієна праці: Підручник / Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П.Яворовського.- К.: ВСВ “Медицина”, 2011.- 904с.

4.1.4. Братанюк Л.Є. Основи права і законодавства в охороні здоров'я: підручник. — К.: Медицина, 2010. — С. 215-222.

4.1.5. Назарова, І.Б. Фізіологічне акушерство: підручник / І.Б. Назарова, В.Б. Самойленко. — К.: Медицина, 2009. — С. 35, 36, 40, 52-54.

4.1.6. Касевич Н.М. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник / Н.М. Касевич, К.І. Шаповал. — 3-є вид., переробл. та допов. — К. : ВСВ “Медицина”, 2013. — 264 с.

4.2. Додаткова:

4.2.1. Бровченко Т. Інструкція з охорони праці для персоналу операційного блоку / Т. Бровченко // Практика управління медичним закладом. — 2013. — № 7. — С. 74-79

4.2.2. Бровченко Т. Інструкція з охорони праці для фельдшера-лаборанта / Т. Бровченко // Журнал головної медичної сестри. — 2013. — N 4. — С. 72-77

4.2.3. Бровченко Т. Інструкція з охорони праці для хірурга / Т. Бровченко // Практика управління медичним закладом. — 2013. — № 6. — С. 75-78

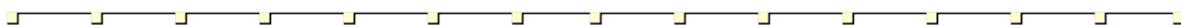
4.2.4. Інструкція з охорони праці для лікаря-стоматолога-ортопеда // Управління закладом охорони здоров'я. — 2013. — N 1. — С. 92-97

4.2.5. Інструкція з охорони праці для персоналу, що працює з ультразвуковою діагностичною апаратурою // Практика управління медичним закладом. — 2013. — № 10. — С. 54-56

4.2.6. Компанієць А. Інструктажі з питань охорони праці з працівниками закладів охорони здоров'я / А. Компанієць // Управління закладом охорони здоров'я. — 2013. — N 4. — С. 58-67

4.2.7. НАОП 9.1.50-5.01-88 «Типова інструкція з охорони праці при проведенні робіт з лазерними апаратами».

4.2.8. НАОП 9.1.50-5.02-88 «Типова інструкція з охорони праці для персоналу операційних блоків».

ТЕМА 8

ОХОРОНА ПРАЦІ В ОКРЕМИХ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛАХ ЛПЗ ТА ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

1. Навчальна мета:

1.1. Ознайомитися з сучасними правилами роботи в окремих структурних підрозділах ЛПЗ та вищих медичних навчальних закладах.

1.2. Знати особливості праці в інфекційному, протитуберкульозному, психоневрологічному стаціонарах, фізіотерапевтичному, патологоанатомічному (ПАВП) відділеннях.

2. Вихідні знання та вміння:

2.1. Знати:

2.1.1. Основи санітарно-гігієнічного режиму в інфекційних відділеннях та протитуберкульозних закладах.

2.1.2. Вимоги до охорони праці медиків у протитуберкульозних закладах.

2.1.3. Особливості будівництва й експлуатації фізіотерапевтичних і курортних установ, водогрязелікарень і допоміжних споруд.

2.1.4. Вимоги до планування та особливості праці медиків у психіатричних лікарнях.

2.1.5. Шкідливі фактори та вимоги до охорони праці при роботі в ПАВМ.

2.2. Вміти:

2.2.2. Сформулювати заходи, спрямовані на оздоровлення медичного персоналу (створення кімнат відпочинку, психологічного розвантаження; формування груп здоров'я).

2.2.3. Сформулювати комплекс заходів щодо попередження інфікування медичного персоналу, який оформлюється на роботу до інфекційних, фтизіатричних, фізіотерапевтичних, патологоанатомічних відділень.

3. Питання для самопідготовки:

3.1. Поняття "безпечне лікарняне середовище". Вимоги щодо створення «безпечного лікарняного середовища».

3.2. Охорона праці медичних працівників у системі інфекційного контролю.

3.3. Вимоги до санітарно-гігієнічного режиму в інфекційних відділеннях

3.4. Вимоги до охорони праці працівників протитуберкульозних закладів.

3.5. Охорона праці працівників психоневрологічних і психіатричних лікарень.

3.6. Охорона праці працівників патологоанатомічних відділень і моргів.

3.7. Проблеми охорони навколишнього середовища при розробці медико-технічної документації будівництва й експлуатації фізіотерапевтичних і курортних установ, водогрязелікарень і допоміжних споруд.

3.8. Правила і вимоги до фізіотерапевтичних відділень (кабінетів), експлуатації і техніки безпеки.

3.9. Гігієнічна оцінка умов праці медичних працівників, що обслуговують ультразвукову апаратуру.

3.10. Умови праці медичного персоналу, що має безпосередній контакт з медикаментами та агресивними реагентами.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ

Організаційна частина заняття – 5 хв. У вступній частині заняття (15 хв.) викладач зупиняється на питаннях охорони праці медичного персоналу в окремих структурних підрозділах ЛПЗ (хірургічного, стоматологічного, інфекційного, фізіотерапевтичного, патологоанатомічного, психіатричного та інших), а також при роботі з медичним обладнанням. Основами організації охорони праці персоналу у фармацевтичній галузі.

Потім проводиться тестовий контроль знань студентів (10 хв.) з наступним обговоренням основних питань теми (25 хв.).

Самостійна робота студентів (25 хв.) складається з: ознайомлення з нормативними документами, що регламентують питання охорони праці у вищих медичних навчальних закладах, охорони праці жінок, неповнолітніх, осіб старших вікових груп та інвалідів, основні нормативні документи, що регламентують ці питання; медичні огляди медичних працівників; основними положення Наказу МОЗ України №246 від 21.05.2007 року «Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій». Перевірка і підпис протоколів (10 хв.).

4. Література

4.1. Основна:

4.1.1. Охорона праці в медичній галузі : навч.-метод. посіб. / О.П. Яворовський, М.І. Веремей, В.І. Зенкіна та ін. – К. : ВСВ “Медицина”, 2015. – 208 с.

4.1.2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.

4.1.3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, Г.А. Шкурко

та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.

1.1.3. Гігієна праці: Підручник / Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П.Яворовського.- К.: ВСВ “Медицина”, 2011.- 904с.

4.1.4. Братанюк Л.Є. Основи права і законодавства в охороні здоров'я: підручник. — К.: Медицина, 2010. — С. 215-222.

4.1.5. Назарова, І.Б. Фізіологічне акушерство: підручник / І.Б. Назарова, В.Б. Самойленко. — К.: Медицина, 2009. — С. 35, 36, 40, 52-54.

4.1.6. Касевич Н.М. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник / Н.М. Касевич, К.І. Шаповал. — 3-є вид., переробл. та допов. — К. : ВСВ “Медицина”, 2013. — 264 с.

4.2. Додаткова:

4.2.1. Бровченко Т. Інструкція з охорони праці для персоналу операційного блоку / Т. Бровченко // Практика управління медичним закладом. — 2013. — № 7. — С. 74-79

4.2.2. Бровченко Т. Інструкція з охорони праці для фельдшера-лаборанта / Т. Бровченко // Журнал головної медичної сестри. — 2013. — N 4. — С. 72-77

4.2.3. Бровченко Т. Інструкція з охорони праці для хірурга / Т. Бровченко // Практика управління медичним закладом. — 2013. — № 6. — С. 75-78

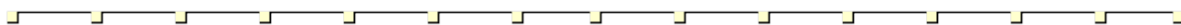
4.2.4. Інструкція з охорони праці для лікаря-стоматолога-ортопеда // Управління закладом охорони здоров'я. — 2013. — N 1. — С. 92-97

4.2.5. Інструкція з охорони праці для персоналу, що працює з ультразвуковою діагностичною апаратурою // Практика управління медичним закладом. — 2013. — № 10. — С. 54-56

4.2.6. Компанієць А. Інструктажі з питань охорони праці з працівниками закладів охорони здоров'я / А. Компанієць // Управління закладом охорони здоров'я. — 2013. — N 4. — С. 58-67

4.2.7. НАОП 9.1.50-5.01-88 «Типова інструкція з охорони праці при проведенні робіт з лазерними апаратами».

4.2.8. НАОП 9.1.50-5.02-88 «Типова інструкція з охорони праці для персоналу операційних блоків».

ТЕМА 9

НЕБЕЗПЕЧНІ ІНФЕКЦІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ В РОБОТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

1. Навчальна мета:

1.1. Вивчити механізми, шляхи і чинники можливого інфікування медичних працівників,

1.2. Вміти розробити профілактичні заходи щодо попередження інфікування медперсоналу.

2. Вихідні знання та вміння:

2.1. Знати:

2.1.1. Механізми, шляхи і чинники можливого інфікування медичних працівників збудниками особливо небезпечних інфекцій.

2.1.2. Заходи щодо попередження інфікування медичних працівників гемоконтактними інфекціями.

2.1.3. Механізми, шляхи інфікування та напрямки профілактики туберкульозу.

2.1.4. Особливості інфікування та напрямки специфічної і неспецифічної профілактики гострих вірусних інфекцій.

2.2. Вміти:

2.1.1. Розробити основні напрямки профілактики особливо небезпечних інфекцій.

2.1.2. Розробити основні напрямки профілактики гемоконтактних інфекцій.

2.1.3. Розробити основні напрямки профілактики туберкульозу.

2.1.4. Розробити основні напрямки профілактики гострих вірусних інфекцій.

3. Питання для самопідготовки:

3.1. Біологічний фактор. Поняття. Метод контролю за вмістом мікроорганізмів у повітрі робочої зони.

3.2. Класифікація збудників інфекційних та паразитарних хвороб по патогенності збудника. Групи патогенності. Характеристика.

3.4. Механізми передачі інфекції (артифіціальний та природний).

3.5. Шляхи і фактори інфікування медичних працівників.

3.6. Попередження інфікування медперсоналу збудниками гемоконтактних інфекцій.

3.7. Особливо небезпечні інфекційні захворювання (чума, холера, жовта лихоманка, лихоманка Ебола).

3.8. ВІЛ-інфекція. СНІД. Шляхи передачі. Профілактика.

3.9. Гепатити. Профілактика.

3.10. Дифтерія. Профілактика.

3.11. Туберкульоз. Профілактика.

3.12. Кліщовий енцефаліт. Профілактика.

3.13. Туляремія. Профілактика.

3.14. Дитячі інфекції. Профілактика.

3.15. Гострі вірусні інфекції. Профілактика.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ

Організаційна частина заняття – 5 хв. У вступній частині заняття (10 хв.) викладач зупиняється на питаннях механізмів, шляхів і чинників можливого інфікування медичних працівників збудниками особливо небезпечних інфекцій; заходів щодо попередження інфікування медичних працівників гемоконтактними інфекціями; механізмів, шляхів інфікування та напрямків профілактики туберкульозу; особливостей інфікування та напрямків специфічної і неспецифічної профілактики гострих вірусних інфекцій.

Потім проводиться тестовий контроль знань студентів (10 хв.) з наступним обговоренням основних питань теми щодо профілактики внутрішньолікарняних інфекцій як складової охорони праці в медицині; поняття про небезпечні інфекційні захворювання. ВІЛ та СНІД у практиці лікаря, можливі шляхи потрапляння біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованого в організм медичного працівника.

Звертають увагу при засвоєнні матеріалу на питання щодо «виробничої аварії» та екстреного звернення до Центру СНІДу/Інституту інфекційних захворювань, а також поняття про вірусні гепатити, їх потенційну небезпеку для медичних працівників та профілактику інфікування вірусами гепатиту та імунопрофілактика при контакті із біологічними матеріалами хворого на гепатит. Поняття про туберкульоз та його поширеність в Україні та світі. Потенційна професійна небезпека для медичних працівників. Заходи профілактики зараження туберкульозом медичних працівників. (20 хв.).

Самостійна робота студентів (35 хв.) складається з ознайомлення з основними положеннями Закону України “Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ”; наказами МОЗ України № 955 від 05.11.2013 “Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов’язків”, № 148 від 17.03.2015 “Про затвердження Порядку підтвердження зв’язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов’язків”, № 955 від 05.11.2013 “Про затвердження нормативно-правових актів щодо захисту від зараження ВІЛ-інфекцією при виконанні професійних обов’язків”; Постановою КМ України № 637 від 29.04.13 р. “Про затвердження Державної цільової соціальної програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року”; Законом України “Про протидію захворюванню на туберкульоз”, “Про

затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки”.

Наприкінці заняття викладач підводить підсумки практичного заняття з даної теми та підписує протоколи (10 хв.).

4. Література

4.1. Основна:

4.1.1. Охорона праці в медичній галузі : навч.-метод. посіб. / О.П. Яворовський, М.І. Веремей, В.І. Зенкіна та ін. – К. : ВСВ “Медицина”, 2015. – 208 с.

4.1.2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.

4.1.3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, Г.А. Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.

4.1.4. Гігієна праці: Підручник / Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П.Яворовського.- К.: ВСВ “Медицина”, 2011.- 904с.

4.1.4. Братанюк Л.Є. Основи права і законодавства в охороні здоров'я: підручник. — К.: Медицина, 2010. — С. 215-222.

4.1.5. Назарова, І.Б. Фізіологічне акушерство: підручник / І.Б. Назарова, В.Б. Самойленко. — К.: Медицина, 2009. — С. 35, 36, 40, 52-54.

4.1.6. Касевич Н.М. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник / Н.М. Касевич, К.І. Шаповал. — 3-є вид., переробл. та допов. — К. : ВСВ “Медицина”, 2013. — 264 с.

4.2. Додаткова:

4.2.1. Бровченко Т. Інструкція з охорони праці для персоналу операційного блоку / Т. Бровченко // Практика управління медичним закладом. — 2013. — № 7. — С. 74-79

4.2.2. Бровченко Т. Інструкція з охорони праці для фельдшера-лаборанта / Т. Бровченко // Журнал головної медичної сестри. — 2013. — N 4. — С. 72-77

4.2.3. Бровченко Т. Інструкція з охорони праці для хірурга / Т. Бровченко // Практика управління медичним закладом. — 2013. — № 6. — С. 75-78

4.2.4. Інструкція з охорони праці для лікаря-стоматолога-ортопеда // Управління закладом охорони здоров'я. — 2013. — N 1. — С. 92-97

4.2.5. Інструкція з охорони праці для персоналу, що працює з ультразвуковою діагностичною апаратурою // Практика управління медичним закладом. — 2013. — № 10. — С. 54-56

4.2.6. Компанієць А. Інструктажі з питань охорони праці з працівниками закладів охорони здоров'я / А. Компанієць // Управління закладом охорони здоров'я. — 2013. — N 4. — С. 58-67

4.2.7. Накази МОЗ України № 955 від 05.11.2013 «Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов'язків».

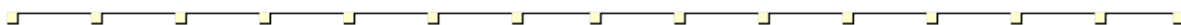
4.2.8. НАОП 9.1.50-5.01-88 «Типова інструкція з охорони праці при проведенні робіт з лазерними апаратами».

4.2.9. НАОП 9.1.50-5.02-88 «Типова інструкція з охорони праці для персоналу операційних блоків».

4.2.10. Наказ МОЗ України № 955 від 05.11.2013 «Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов'язків».

4.2.11. Наказ МОЗ України № 148 від 17.03.2015 “Про затвердження Порядку підтвердження зв’язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов’язків”.

4.2.12. Постанова КМ України № 637 від 29.04.13 р. “Про затвердження Державної цільової соціальної програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року”.

ТЕМА 10

ОСНОВИ ВИРОБНИЧОЇ БЕЗПЕКИ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

1. Навчальна мета:

1.1. Засвоїти загальні вимоги безпеки до технологічного устаткування і процесів в ЛПЗ, основи пожежної безпеки і безпечної експлуатації електричного обладнання та пристроїв.

2. Вихідні знання та вміння:

2.1. Знати:

2.1.1. Основні форми управління охороною праці та організації техніки безпеки медичних працівників.

2.1.2. Класифікацію приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.

2.1.3. Класифікацію вибухонебезпечних, пожежонебезпечних приміщень та зон.

2.2. Вміти:

2.2.1. Організувати та керувати ситуацією щодо безпечної евакуації персоналу.

2.2.2. Спрогнозувати можливість виникнення професійних, виробничо обумовлених захворювань, нещасних випадків, аварійних ситуацій.

3. Питання для самопідготовки:

3.1. Основні форми управління охороною праці та організації техніки безпеки медичних працівників.

3.2. Електробезпека. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом.

3.3. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисних засобів і технічних заходів.

3.4. Класифікація вибухонебезпечних, пожежонебезпечних приміщень та зон.

3.5. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів, категорії приміщень по вибухопожежобезпеки.

3.6. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкта. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.

3.7. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Забезпечення і контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах. Навчання правилам пожежної безпеки працівників ЛПУ.

3.8. Прогнозування можливості виникнення професійних, виробничо - обумовлених захворювань, нещасних випадків, аварійних ситуацій.

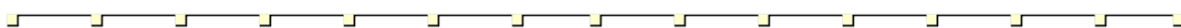
МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ

Після організаційної частини (5 хв.) проводиться тестовий контроль знань студентів з контрольних питань теми (10 хв.), після чого обговорюються основні питання теми на прикладах відповідей студентів, уточнюються методики досліджень та розглядаються прилади, а саме загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів в ЛПЗ, електробезпека, безпечна експлуатація електричного обладнання в ЛПЗ. Під час обговорення звертають увагу на питання основ пожежної безпеки; поняття про державний пожежний нагляд, основні нормативні документи, що його регламентують. (25 хв.).

Далі викладач організує самостійну роботу студентів з оцінки проектування і експлуатація ЛПЗ та медичного обладнання з позицій пожежної безпеки; основних засобів і заходів забезпечення пожежної безпеки

ЛПЗ; пожежна сигналізація, засоби пожежогасіння, дії персоналу під час гасіння пожежі, евакуація персоналу, контроль стану пожежної безпеки, навчання правилам пожежної безпеки працівників ЛПЗ (на прикладі проектної документації) (35 хв.).

Після оформлення протоколів досліджень викладач підводить підсумки заняття, оцінює знання та навички студентів (10 хв.).

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Перелік питань для підсумкового контролю з дисципліни

“Охорона праці в галузі”

Змістовий модуль 1. Загальні питання охорони праці.

1. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці: охорона праці, умови праці, шкідливий виробничий фактор, небезпечний виробничий фактор, безпечні умови праці, робоче місце, техніка безпеки тощо.
2. Суб'єкти і об'єкти охорони праці.
3. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.
4. Загальні питання охорони праці в медицині.
5. Правові основи охорони праці (Конституція України, Кодекс законів про працю, Закон України “Про охорону праці” тощо).
6. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.
7. Національні стандарти України з охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.

8. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.

9. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

10. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. Соціальний діалог в Європейському Союзі.

11. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 “Соціальна відповідальність”. Міжнародний стандарт ISO 26000 “Настанова по соціальній відповідальності”.

12. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС “Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників”.

13. Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007.

14. Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

15. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. Організація об’єднаних націй. Всесвітня організація охорони здоров’я. Міжнародна агенція з атомної енергії. Міжнародна організація праці. Європейський Союз.

16. Охорона праці як невід’ємна складова соціальної відповідальності.

17. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці в Україні. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

18. Державна служба України з питань праці, її структура та функції.

19. Ризикоорієнтований підхід в оцінці потенційної та реальної небезпеки шкідливого впливу чинників виробничого середовища на здоров'я людини.

20. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю та формування культури безпеки.

21. Колективний та трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці. Закон України “Про колективні договори та угоди” та його зміст. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України “Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою”. Укладання трудової угоди за специфікою видів робіт та особливостями функціональних обов'язків. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Прийняття на роботу за контрактом.

22. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства щодо охорони праці.

23. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Наказ МОЗ №268 від 30.09.94“Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я”.

24. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в медичних установах. Служба охорони праці лікувально-профілактичного закладу (ЛПЗ), її структура, чисельність, основні завдання і функції. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.

25. Комісія з питань охорони праці в медичних установах, основні завдання та права. Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи.

26. Планування заходів з охорони праці. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю і культура безпеки. Облік і аналіз показників охорони праці. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій.

27. Принципи організації, види навчання та перевірка знань з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці, їх види. Стимулювання охорони праці.

28. Соціально-економічний ефект охорони праці медичних працівників.

29. Наказ МОН України № 563 від 01.08.2001 “Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах”.

30. Гігієна та фізіологія праці – визначення, мета, задачі, методи досліджень.

31. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих чинників.

32. Основні фізіологічні ознаки фізичної та розумової праці. Фізіологічні зміни, що відбуваються в органах і системах організму людини при виконанні праці.

33. Працездатність людини, динаміка і причини її зміни протягом робочого дня.

34. Фізіологічна суть втоми, існуючі теорії і сучасне розуміння механізму її виникнення.

35. Шляхи попередження розвитку втоми. Методика розробки раціональних режимів праці та відпочинку.

Змістовий модуль 2. Особливості умов праці в медичній галузі

36. Класифікація праці медичних працівників.

37. Психофізіологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.

38. Фізичні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.

39. Хімічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.

40. Біологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.

41. Гігієнічні особливості умов праці та стану здоров'я лікарів різного профілю (хірургічного, терапевтичного, стоматологічного та ін.).

42. Особливості професійної та виробничо обумовленої захворюваності медичних працівників.

43. Основні методи та критерії санітарно-гігієнічного оцінювання умов праці медичних працівників. Поняття про важкість, напруженість, шкідливість та небезпечність праці.

44. Методика оцінки роботи медичних працівників за критеріями “Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу”, затвердженої наказом МОЗ України 08.04.2014 № 248.

45. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.

46. Основний зміст Постанов Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011 р. “Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві”, №270 від 22.03.01 р. “Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру” та № 1662 від 8.11.2000 р. “Про затвердження переліку професійних захворювань”.

47. Методика розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві.

48. Методика розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.

49. Травматизм, гострі та хронічні професійні захворювання і отруєння в медицині, методика їх обліку і розслідування.

50. Заходи профілактики нещасних випадків, травматизму та професійних захворювань медичних працівників.

51. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”. Відшкодування шкоди потерпілому на виробництві.

Змістовий модуль 3. Спеціальні питання охорони праці медичній галузі.

52. Гігієнічні вимоги до проектування та забудови лікувально-профілактичних закладів.

53. Вимоги безпеки під час експлуатації основного медичного обладнання.

54. Заходи щодо зниження фізичного та нервово-психічного перевантаження медичних працівників. Наукова організація праці в ЛПЗ. Рациональна організація робочого місця та меблів. Основні шляхи запобігання виникнення втоми.

55. Заходи щодо зменшення несприятливої дії фізичних чинників на організм медичних працівників. Вимоги до мікроклімату.

56. Заходи щодо зниження несприятливої дії шуму, вібрації, ультразвучу.

57. Вимоги до виробничого освітлення робочих місць медичних працівників.

58. Вимоги до ультрафіолетового випромінювання, електромагнітних полів радіочастот та лазерного випромінювання на робочих місцях медичних працівників.

59. Вимоги до відеотерміналів і персональних ЕОМ.

60. Вимоги до іонізуючого випромінювання медичних і фармацевтичних працівників.

61. Заходи щодо зменшення несприятливої дії хімічних чинників на організм медичних працівників. Шляхи попередження забруднення повітря робочої зони шкідливими хімічними речовинами.

62. Заходи профілактики шкідливого впливу біологічних чинників. Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режим лікарні.

63. Гігієнічне виховання та санітарна освіта.

64. Вимоги до засобів індивідуального захисту і робочого одягу медичних працівників.

65. Організація повітрообміну в приміщеннях ЛПЗ, вентиляція.

66. Охорона праці медичного персоналу в окремих структурних підрозділах ЛПЗ (операційному блоці, радіодіагностичних підрозділах, фізіотерапевтичних кабінетах, патологоанатомічних відділеннях і моргахтощо), основні нормативні документи, що регламентують ці питання.

67. Основи організації охорони праці персоналу у фармацевтичній галузі.

68. Норми робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я.

69. Охорона праці у вищих медичних навчальних закладах.

70. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

71. Охорона праці жінок, неповнолітніх, осіб старших вікових груп та інвалідів, основні нормативні документи, що регламентують ці питання.

72. Медичні огляди медичних працівників. Основні положення Наказу МОЗ України №246 від 21.05.2007 року "Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій".

73. Профілактика внутрішньолікарняних інфекцій як складова охорони праці в медицині.

74. Поняття про небезпечні інфекційні захворювання.

75. ВІЛ та СНІД у практиці лікаря. Можливі шляхи потрапляння біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованого в організм медичного працівника. Поняття про “виробничу аварію” та екстрене звернення до Центру СНІДу/Інституту інфекційних захворювань.

76. Основні положення Закону України “Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ” та Закону України Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки № 1708-VII від 20.10.2014.

77. Основні положення Наказів МОЗ України № 955 від 05.11.2013 “Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов’язків”, № 148 від 17.03.2015 “Про затвердження Порядку підтвердження зв’язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов’язків”, № 955 від 05.11.2013 “Про затвердження нормативно-правових актів щодо захисту від зараження ВІЛ-інфекцією при виконанні професійних обов’язків” та інших.

78. Вірусні гепатити, їх потенційна небезпека для медичних працівників. Профілактика інфікування вірусами гепатиту та імунопрофілактика при контакті із біологічними матеріалами хворого на гепатит.

79. Постанова КМ України № 637 від 29.04.13 р. “Про затвердження Державної цільової соціальної програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року”.

80. Туберкульоз та його поширеність в Україні та світі. Потенційна професійна небезпека для медичних працівників.

81. Заходи профілактики зараження туберкульозом медичних працівників. Закони України “Про протидію захворюванню на туберкульоз”, “Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки”.

82. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.

83. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів в ЛПЗ. Безпека під час експлуатації систем під тиском і кріогенної техніки.

84. Електробезпека. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.

85. Умови ураження людини електричним струмом. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.

86. Основи пожежної безпеки. Державний пожежний нагляд. Пожежна профілактика при проектуванні і експлуатації ЛПЗ та медичного обладнання.

87. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.

88. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.

89. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах. Навчання правилам пожежної безпеки працівників ЛПЗ.

Практичні питання

1. Застосовувати вимоги законодавчих та нормативних документів для впровадження методів та засобів системи охорони праці працюючих в медичних закладах.

2. Застосовувати основні форми організації та управління охороною праці медичних працівників.
3. Виявляти шкідливі та небезпечні фактори виробничого середовища на робочому місці медичних працівників та давати їм гігієнічну оцінку.
4. Давати оцінку організації робочого місця, меблів, медичного обладнання в ЛПЗ.
5. Прогнозувати можливість виникнення професійних, виробничо обумовлених захворювань, нещасних випадків, аварійних ситуацій.
6. Проводити атестацію робочих місць за умовами праці за показниками важкості, напруженості, шкідливості і небезпечності виробничого процесу.
7. Обґрунтовувати та розробляти план заходів з оздоровлення умов праці медичних працівників і контролю їх ефективності.
8. Проводити контроль за дотриманням правил особистої гігієни і використання засобів індивідуального захисту медичних працівників.
9. Проводити розслідування та облік нещасних випадків, гострих та хронічних професійних захворювань, випадків травматизму в медичній галузі.
10. Організовувати заходи протипожежної і електробезпеки.
11. Розробляти інструкції з охорони праці для медичних працівників.
12. Проводити навчання і перевірку знань з охорони праці.

Оснащення: Зразки навчальних підручників та навчально-методичних матеріалів по дисципліні «Охорона праці в галузі», протоколи практичних занять, зразки державних документів з охорони праці та мультимедійне оснащення тематичних занять.

Рекомендована література

Основна (базова):

1. Охорона праці в медичній галузі : навч.-метод. посіб. / О.П. Яворовський, М.І. Веремей, В.І. Зенкіна та ін. – К. : ВСВ “Медицина”, 2015. – 208 с.

2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.

1. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, Г.А. Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.

2. Гігієна праці: Підручник /Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П.Яворовського.- К.: ВСВ “Медицина”, 2011.- 904с.

Допоміжна:

1. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний Посібник / За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: “Медицина”, 2009. – С.6-56.

2. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник / За ред. В.Ф.Москаленка, О.П.Яворовського. – К.: «Медицина», 2009. – 176 с.

3. Конституція України. Основний закон від 28.06.1996.

4. Кодекс законів про працю України. Закон № 322-VIII від 10.12.71.

5. Закон України “Про охорону праці” від 14.10.92.

6. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” № 4004-XII від 24.02.94.

7. Закон України “Про колективні договори та угоди” № 1874 від 24.12.95.
8. Закон України “Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” № 1423 від 13.09.2000.
9. Закон України “Про адміністративні порушення” № 8074-10 від 07.12.84.
10. Основи законодавства України про охорону здоров’я № 2802-ХІІ від 19.11.92.
11. Закон України “Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань” № 15/98-ВР від 14.01.1998.
12. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012.
13. Закон України “Про об’єкти підвищеної небезпеки” № 2245-III від 18.01.2001.
14. Закон України Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки № 1708-VII від 20.10.2014.
15. Закон України “Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ” № 1972-ХІІ від 12.12.1991.
16. Закони України “Про протидію захворюванню на туберкульоз” № 2586-III від 05.07.2001.
17. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві” № 1232 від 30 листопада 2011 року.
18. Постанова Кабінету Міністрів України № 1662 від 08.11.2000 “Про затвердження переліку професійних захворювань”.

19. Постанова Кабінету Міністрів України № 442 від 1.08.1992 “Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці”.

20. Постанова Кабінету Міністрів України № 559 від 23.05.2001 “Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов’язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок”.

21. Постанова КМ України № 637 від 29.04.13 р. “Про затвердження Державної цільової соціальної програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року”.

22. Постанова КМ України № 955 від 05.11.2013 “Про затвердження нормативно-правових актів щодо захисту від зараження ВІЛ-інфекцією при виконанні професійних обов’язків”.

23. Постанова КМ України № 148 від 17.03.2015 “Про затвердження Порядку підтвердження зв’язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов’язків”.

24. Наказ МОЗ України № 268 від 30.09.94 “Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я України”.

25. Наказ МОЗ України №133 від 25.03.2003 “Про затвердження Переліку спеціалізованих лікувально-профілактичних закладів, які мають право встановлювати остаточний діагноз щодо професійних захворювань”.

26. Наказ МОЗ України №614 від 13.12.2004 “Про затвердження Порядку складання та вимоги до санітарно-гігієнічних характеристик умов праці”.

27. Наказ МОЗ України №246 від 21.05.2007 року “Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій”.

28. Наказ МОЗ України №256 від 29.12.93 “Перелік робіт з шкідливими або небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок”.

29. Наказ МОЗ України №276 від 10.12.93 “Граничні норми піднімання і переміщення важких речей жінками”.

30. Наказ МОЗ України №46 від 31.03.94 “Перелік важких робіт з шкідливими або небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці неповнолітніх”.

31. Наказ МОЗ України №59 від 22.03.1995 “Граничні норми підіймання і переміщення важких речей неповнолітніми”.

32. Наказів МОЗ України № 955 від 05.11.2013 “Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов’язків”.

33. Наказ МОЗ України “Про введення оперативного контролю за станом охорони праці в установах, закладах та на підприємствах системи МОЗ України” № 444 від 01.11.2001.

34. “Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу”, затверджена наказом МОЗ України № 248 від 08.04.2014.

35. НаказДержнаглядохоронпраці України № 15 від 26.01.05 “Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці”.

36. НаказДержнаглядохоронпраці України № 15 від 26.01.05 “Перелік робіт з підвищеною безпекою”.

37. НаказДержнаглядохоронпраці України № 255 від 15.11.04 “Типове положення про службу охорони праці”.

38. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 260 від 08.06.01 “Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівниками і фізичною особою”.

39. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
40. ДСН 3.3.6.039-99 “Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації”.
41. ДСН 3.3.6.037-99 “Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку”.
42. “Санитарные нормы допустимого шума, создаваемого изделиями медицинской техники в помещениях лечебно-профилактических учреждений” № 3057-84.
43. ДСН 3.3.6.042-99 “Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень”.
44. ДБН В.2.5-28-2006 “Природне та штучне освітлення”.
45. СН 4557-88 “Санитарные нормы ультрафиолетового излучения в производственных помещениях”.
46. Санитарные нормы и правила устройства и эксплуатации лазеров (утв. Главным государственным санитарным врачом СССР 31 июля 1991 г. № 5804-91).
47. ДСН 3.3.6.096-02 “Державні санітарні норми і правила при роботі з джерелами електромагнітних полів”.
48. ДСанПіН 3.3.2.007-98 “Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин”.
49. ГОСТ 12.0.003-74 ССБТ “Опасные и вредные производственные факторы. Классификация”.
50. ГОСТ 12.1.007-74 ССБТ “Вредные вещества. Классификация и общие требования безопасности”.
51. ГОСТ 12.1.005-88 ССБТ “Общие санитарно-гигиенические

требования к воздуху рабочей зоны”.

52. ГОСТ 12.1.004-91 ССБТ “Пожарная безопасность. Общие требования”.

53. ГОСТ 12.1.010-76 ССБТ “Взрывоопасность. Общие требования”.

54. ГОСТ 12.1.012-90 ССБТ “Вибрационная безопасность. Общие требования”.

55. ГОСТ 12.1.029-80 ССБТ “Средства и методы защиты от шума. Классификация”.

56. ГОСТ 12.1.030-81 ССБТ “Электробезопасность. Защитное заземление, зануление”.

57. ГОСТ 12.1.044-89 ССБТ “Пожаровзрывоопасность веществ и материалов”.

58. ГОСТ 12.4.013-85 Е ССБТ “Очки защитные. Общие технические условия”.

59. ГОСТ 12.4.026-76 ССБТ “Цвета сигнальные и знаки безопасности”.

60. ГОСТ 12.4.034-85 ССБТ “Средства индивидуальной защиты органов дыхания. Классификация и маркировка”.

61. ГОСТ 12.4.124-83 ССБТ “Средства защиты от статического электричества. Общие технические требования”.

62. ГОСТ 12.4.068-79 ССБТ “Средства индивидуальной защиты дерматологические. Классификация и общие требования”.

63. ГОСТ 12.4.115-82 ССБТ “Средства индивидуальной защиты работающих. Общие требования к маркировке”.

64. ГОСТ 23134-78 “Уборы головные медицинские. Технические условия”.

65. ГОСТ 24760-81 “Халаты медицинские женские. Технические условия”.

66. ГОСТ 25194-82 “Халаты медицинские мужские. Технические условия”.
67. ДСТУ 2293-99 “Охорона праці. Терміни та визначення основних понять”.
68. ДСТУ-П OHSAS 18001-2006 “Системи управління безпекою та гігієною праці. Вимоги”.
69. ДСТУ-П OHSAS 18002-2006 “Система управління безпекою та гігієною праці. Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001”.
70. ДСТУ 2299-93 “Засоби індивідуального захисту органів дихання. Терміни та визначення”.
71. ДСТУ 3038-95 “Гігієна. Терміни та визначення основних понять”.
72. ДСТУ 2272:2006 “Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять”. – К.: Держспоживстандарт, 2007. – 28 с.
73. ДБН В.2.2-9:2009 “Громадські будинки та споруди”.
74. ДБН В 2.2-10-01 “Проектування закладів охорони здоров’я”.
75. ДБН В.2.5-67:2013 “Опалення, вентиляція та кондиціонування”.
76. ДБН В.1.1-31:2013 “Захист територій, будинків і споруд від шуму”.
77. СП 2813-83 “Правила и нормы применения открытых радиофармацевтических препаратов в диагностических целях”.
78. СП 2672-83 “Єдині санітарні правила для підприємств (виробничих об’єднань), цехів та ділянок, призначених для використання праці інвалідів та пенсіонерів за старістю”.
79. ГР 2049-79 “Гігієнічні рекомендації до раціонального працевлаштування вагітних жінок”.
80. Наказ МОН України № 563 від 01.08.01 “Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти”.

81. ДНАОП 0.00-1.21-98 “Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів”.

82. НАОП 9.1.50-1.02-59 “Правила з санітарії при роботі в протитуберкульозних установах системи Міністерства охорони здоров’я СРСР”.

83. НАОП 9.1.50-1.04-64 “Правила обладнання і експлуатації приміщень патологоанатомічних відділень і моргів (патогістологічних і судово-гістологічних лабораторій) лікувально-профілактичних і судово-медичних установ, інститутів та навчальних закладів”.

84. НПАОП 85.11-1.06-70 (НПАОП 85.11-1.06-70) “Правила обладнання, експлуатації та техніки безпеки фізіотерапевтичних відділень (кабінетів)”.

85. НПАОП 85.14-1.08-79 (НПАОП 85.14-1.08-79) “Правила з охорони праці працівників дезінфекційної справи та з утримання дезінфекційних станцій, дезінфекційних відділів, відділень профілактичної дезінфекції санітарно-епідеміологічних станцій, окремих дезінфекційних установок”.

86. НПАОП 85.14-1.09-81 (НПАОП 85.14-1.09-81) “Правила устройства, техники безопасности, производственной санитарии, противэпидемического режима и личной гигиены при работе в лабораториях (отделениях, отделах) санитарно-эпидемиологических учреждений системы Министерства здравоохранения СССР”.

87. НАОП 9.1.50-1.10-84 (НПАОП 85.11-1.10-84) “Правила з техніки безпеки при експлуатації виробів медичної техніки в установах охорони здоров’я. Загальні вимоги”.

88. НАОП 9.1.50-1.13-59 (НПАОП 85.11-1.13-59) “Правила обладнання і експлуатації інфекційних установ (інфекційних відділень, палат), а також охорони праці персоналу цих установ”.

89. НАОП 9.1.50-1.15-69 “Санітарні правила проектування,

обладнання, експлуатації та утримання виробничих і лабораторних приміщень, які призначені для проведення робіт з ртуттю, її сполуками та приладами”.

90. НАОП 9.1.50-2.01-70 (ОСТ 42-21-11-81) “Кабінети і відділення променевої терапії. Вимоги безпеки”.

91. НАОП 9.1.50-2.02-3 (ОСТ 42-21-15-83) “Кабінети рентгенодіагностичні. Вимоги безпеки”.

92. НАОП 9.1.50-2.08-86 (ОСТ 42-21-16-86) “Відділення, кабінети фізіотерапії. Загальні вимоги безпеки”.

93. НАОП 9.1.50-3.01-88 (НПАОП 85.0-3.01-88) “Галузеві норми безплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту, а також норм санітарного одягу і санітарного взуття працівникам установ, підприємств і організацій системи охорони здоров’я”.

94. НАОП 9.1.50-5.01-88 “Типова інструкція з охорони праці при проведенні робіт з лазерними апаратами”.

95. НАОП 9.1.50-5.02-88 “Типова інструкція з охорони праці для персоналу операційних блоків”.

96. НАОП 9.1.50-5.04-85 “Типова інструкція з техніки безпеки і виробничої санітарії для персоналу радіодіагностичних підрозділів лікувально-профілактичних установ”.

97. НАОП 9.1.50-5.05-84 “Типова інструкція з техніки безпеки і виробничої санітарії для персоналу рентгенодіагностичних кабінетів лікувально-профілактичних установ системи міністерства охорони здоров’я СРСР”.

98. НАОП 9.1.50-5.07-85 “Типова інструкція з техніки безпеки при обслуговуванні і ремонті будинків та споруд”.

99. НАОП 9.1.50-5.08-85 “Типова інструкція з техніки безпеки при роботі в стерилізаційних установках”.

100. НАОП 9.1.50-6.03-88 (ГМВ 42-21-26-88) “Галузеві методичні вказівки. Відділення гіпербаричної оксигенації. Правила експлуатації і ремонту”.

101. НАОП 9.1.50-6.04-91 “Методичні рекомендації щодо поліпшення умов праці медичних працівників, які зайняті ультразвуковою діагностикою”.

102. НПАОП 0.00-1.28-10 “Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин”.

103. Гігієна праці (методи досліджень та санітарно-епідеміологічний нагляд). /За ред. А.М.Шевченка, О.П.Яворовського.— Вінниця: НОВА КНИГА, 2005.- 528с.

104. Гигиена и охрана труда медицинских работников /В.И. Свидовый, Е.Е. Палишкина - СПб.: Изд. СПб ГМА им. И.И.Мечникова, 2006. - 90 с.

105. Конвенції МОП з гігієни і охорони праці.

Інформаційні ресурси

1. Офіційне Інтернет-представництво Президента України
<http://www.president.gov.ua/>.

2. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>.

3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.

4. Міністерство охорони здоров'я України <http://moz.gov.ua/ua/portal/>.

5. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>.

6. Міністерство екології та природних ресурсів України
<http://www.menr.gov.ua/>.

7. Державна служба України з надзвичайних ситуацій
<http://www.dsns.gov.ua/>.

8. Державна служба України з питань праці <http://dsp.gov.ua/>.

9. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>.

10. Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>.

ЗМІСТ

№ з/р	Тема заняття	Стр.
1.	Правові та організаційні основи охорони праці.	4
2.	Організація охорони праці в медичних установах та закладах вищої медичної освіти.	12
3.	Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці.	17
4.	Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків медичних працівників.	21
5.	Гігієнічна характеристика умов праці та стану здоров'я медичних працівників.	24
6.	Нещасні випадки та аварії в ЛПЗ, їх розслідування та облік.	28
7.	Гігієна та охорона праці в медичних закладах.	31
8.	Охорона праці в окремих структурних підрозділах ЛПЗ та вищих медичних навчальних закладах.	35
9.	Небезпечні інфекційні захворювання в роботі медичних працівників.	40
10.	Основи виробничої безпеки медичних працівників.	46
	Підсумковий модульний контроль	48
	Література	58